

Kuntien, kuntayhtymien sekä kuntakonsernien vuoden 2015 tilinpäätökset

Lähde: Tilastokeskus 4.11.2016 ja Kuntaliiton laskelmat

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten keskeisiä eriä vuosilta 2014 ja 2015 (ml. liikelaitokset)

	Mrd. euroa		Vuosimuutos, %	
	2014	2015	2014	2015
Toimintakate	-26,67	-27,56	0,8	3,3
Verorahoitus yhteensä	29,37	30,00	1,5	2,1
-Verotulot	21,18	21,77	2,6	2,8
- Valtionosuudet	8,20	8,23	-1,1	0,5
Vuosikate	2,88	2,70	6,7	-6,2
Poistot ja arvonalentumiset	-2,64	-2,67	-2,7	1,0
Tilikauden tulos ¹⁾	2,16	0,37		
Bruttoinvestoinnit ²⁾	-7,62	-4,42	62,1	-42,0
Poistonalaiset investoinnit ³⁾	-3,82	-3,77	-33,8	-1,3
Toiminnan ja investointien rahavirta ²⁾	-0,10	-0,83		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,74	2,51	-9,0	-8,3
Lainakannan muutos	0,98	0,86		
Lainakanta 31.12.	16,53	17,40	6,3	5,2
Rahavarat 31.12.	5,30	5,11	2,8	-3,7

1) Vuoden 2014 tuloksessa on noin 1,7 mrd. euroa liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja.

2) Vuoden 2014 investointimenoissa on noin 3,1 mrd. euroa ja investointihyödykkeiden luovutustuloissa noin 4,2 mrd. euroa yhtiöittämisen vaikutuksia, mistä johtuen toiminnan ja investointien rahavirta oli lähes tasapainossa.

3) Bruttoinvestoinnit pl. Maa- ja vesialueet sekä Osakkeet ja osuudet.

Tietoja kuntien taloudesta vuosilta 2009-2015

Sisältää liikelaitokset

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vuosikate:							
Mrd. euroa	1,82	2,48	2,07	1,35	2,07	2,22	1,91
Asukasta kohti, €	340	461	384	249	380	406	348
Vuosikate %:a poistoista	109	145	118	71	100	107	91
Vuosikate %:a investoinneista ¹⁾	69	99	73	46	72	78	68
Tilikauden tulos, mrd. € ²⁾	0,30	1,83	0,43	-0,31	0,37	2,06	0,15
Toim. ja invest. rahavirta, mrd. € ²⁾	-0,89	1,07	-0,93	-1,69	-0,89	-0,06	-0,88
Lainakanta:							
Mrd. euroa	9,84	10,52	11,00	12,27	13,84	14,74	15,56
Vuosimuutos, %	13,3	6,9	4,6	11,5	12,9	6,4	5,6
Asukasta kohti, €	1 839	1 957	2 037	2 261	2 540	2 694	2 835
Kuntien lkm (ko. vuoden kuntajaolla):							
Kuntien lukumäärä yhteensä	348	342	336	336	320	320	317
Vuosikate negatiivinen	30	8	36	84	30	11	16
Tilikauden tulos negatiivinen	109	58	146	236	143	106	114
Toim. ja inv. rahavirta negatiivinen	200	166	233	280	221	177	179
Kertynyttä alijäämää taseessa	95	75	73	91	78	62	48

1) %:a **poistonalaisten investointien** omahankintamenoista = Investointimenot – Maa- ja vesialueet – Osakkeet ja osuudet – Rahoitusosuudet investointeihin.

2) Sisältää vuonna 2010 HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuottoja noin 0,95 mrd. € ja vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuottoja noin 1,7 mrd. €.

Vuoden 2015 tilinpäätösarvioiden tulkinnassa huomioitavia seikkoja

Kunnallisten liikelaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen vuonna 2014 vaikutti merkittävästi kuntatalouden lukuihin vuonna 2015.

Ilman näitä yhtiöittämisiä:

- Vuosikate olisi ollut noin 300 milj. euroa parempi*
- Tilikauden tulos olisi ollut noin 150 milj. euroa parempi*
- Lainakanta olisi ollut arviolta 200-300 milj. euroa korkeampi*
- Investointien taso olisi ollut noin 100-200 milj. euroa korkeampi*

Toimintatuottojen ja -kulujen vertailu vaikeaa

- Tilastouudistuksen johdosta kuntien ja kuntayhtymien väliset eliminointierät kasvoivat, jolloin toimintatuottojen ja -kulujen taso laski noin 1,4 mrd. euroa.*
- Tämän lisäksi toimintakulujen kasvua hidastivat yhtiöittämiset sekä henkilöstökulujen sopeutus, KT:n kyselyn mukaan noin 300 milj. euroa*
- Toimintakuluja kasvatti mm. työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvu, noin 160 milj. euroa*
- Toimintakulujen vertailukelpoinen kasvu ilman tilastouudistusta ja yhtiöittämisiä oli arviolta yhden prosentin luokkaa.*

Vuoden 2015 tilinpäätösarvioiden tulkinnassa huomioitavia seikkoja

Yhteenlasketut verotulot kasvoivat 2,8 %

- *Kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,9 %, vaikka 98 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2015.*
- *Yhteisövero kasvoi 12,0 %*
 - *Työmarkkinatuen kompensatio 75 milj. euroa*
- *Ylä- ja alarajojen korotusten takia kiinteistöverot kasvoivat 4,8 %*

Valtionosuudet pysyivät lähes edellisvuoden tasolla

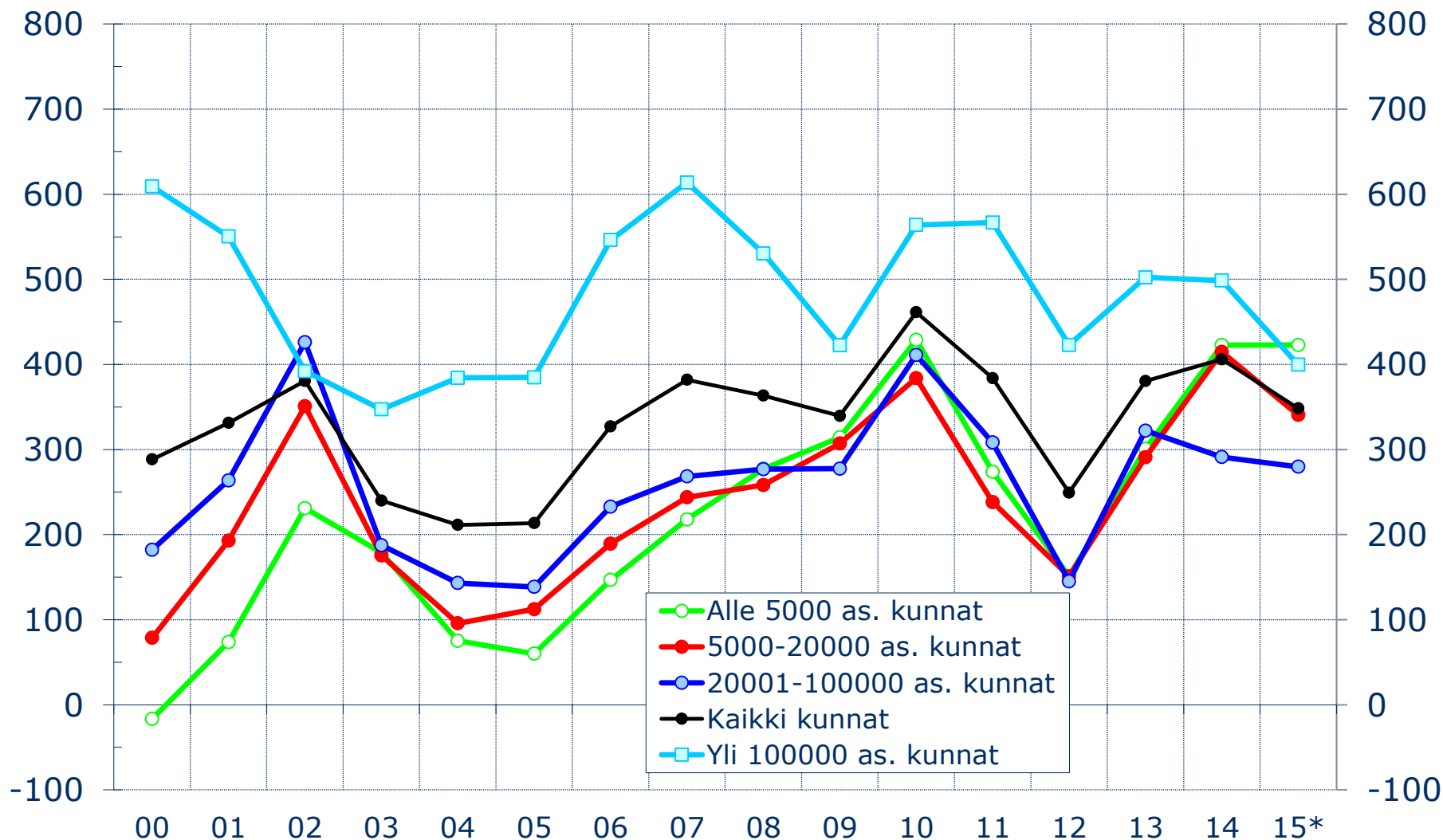
- *Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtiin vuonna 2015 huomattava 236 milj. euron lisäleikkaus.*
- *Valtionosuuksia pienennettiin myös 40 milj. euroa imuroimalla maksujen korotuksen mahdollinen hyöty kunnilta*

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos palautui tyypilliselle tasolleen, 0,4 miljardia euroon.

- *Toiminnan ja investointien rahavirta yhä 0,8 mrd. euroa alijäämäinen*

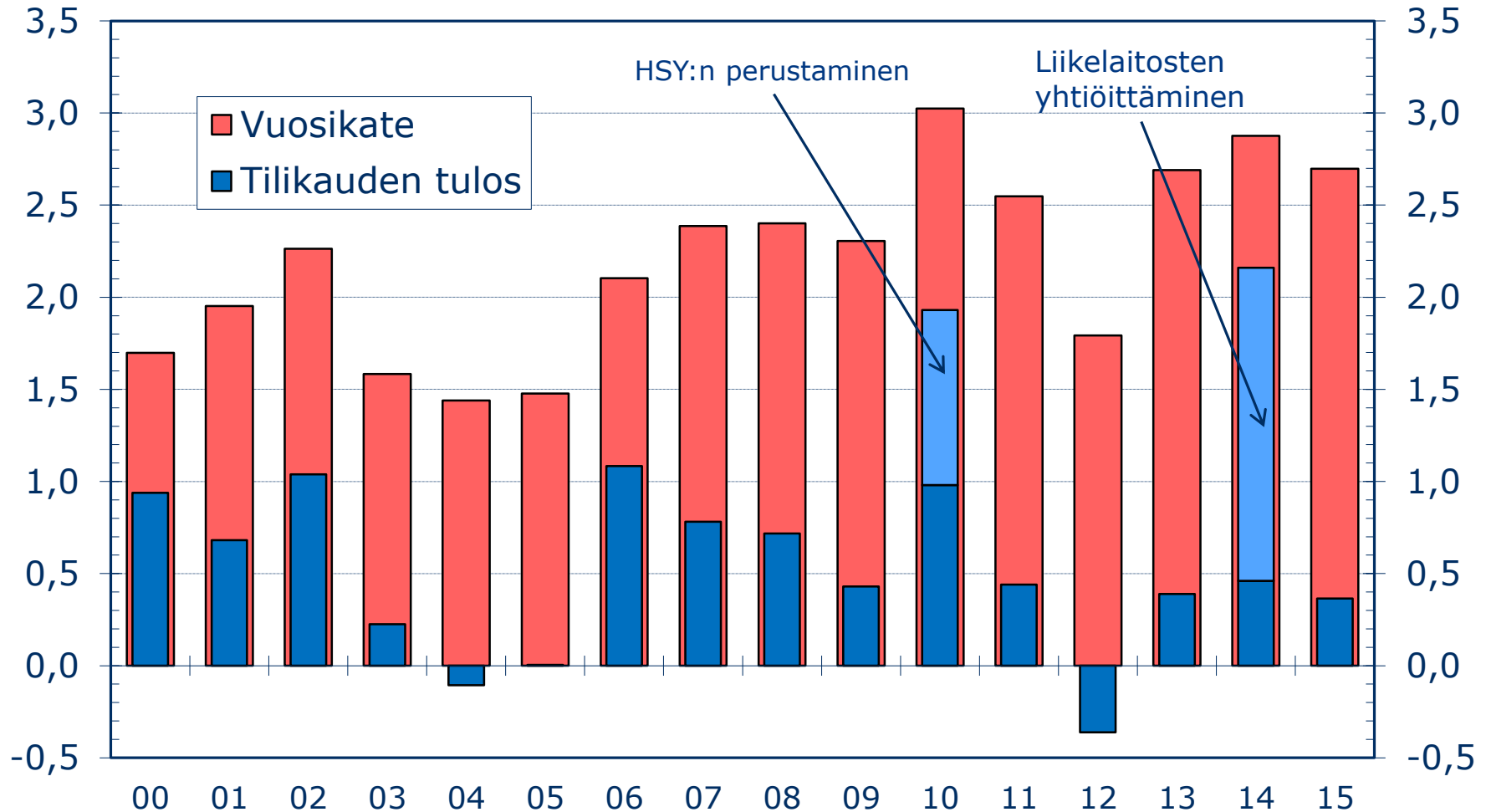
Kuntien vuosikatteet 2000-2015, €/as.

Kuntakoon mukaan

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 2000-2015, mrd. €

Lähde: Tilastokeskus

Tilikauden tulos sisältää vuonna 2010 HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. euroa ja vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja arviolta 1,7 mrd. euroa.

Kuntien vuosikatteet %:a poistoista 2015

Lähde: Tilastokeskus

Vuosikate ei riittänyt poistoihin 124 kunnassa
(Manner-Suomessa 117 ja Ahvenanmaalla 7 kuntaa)

Koko maa keskimäärin 91 %

suurin:

Luhanka	478
Savukoski	372
Rautalampi	361
Urkala	335
Kitee	318
Siikajoki	313
Sysmä	306
Veteli	303
Pyhäjoki	297
Kökar	291
Jomala	290
Joutsa	276
Luoto	276
Vimpeli	271
Puumala	270
Juupajoki	266

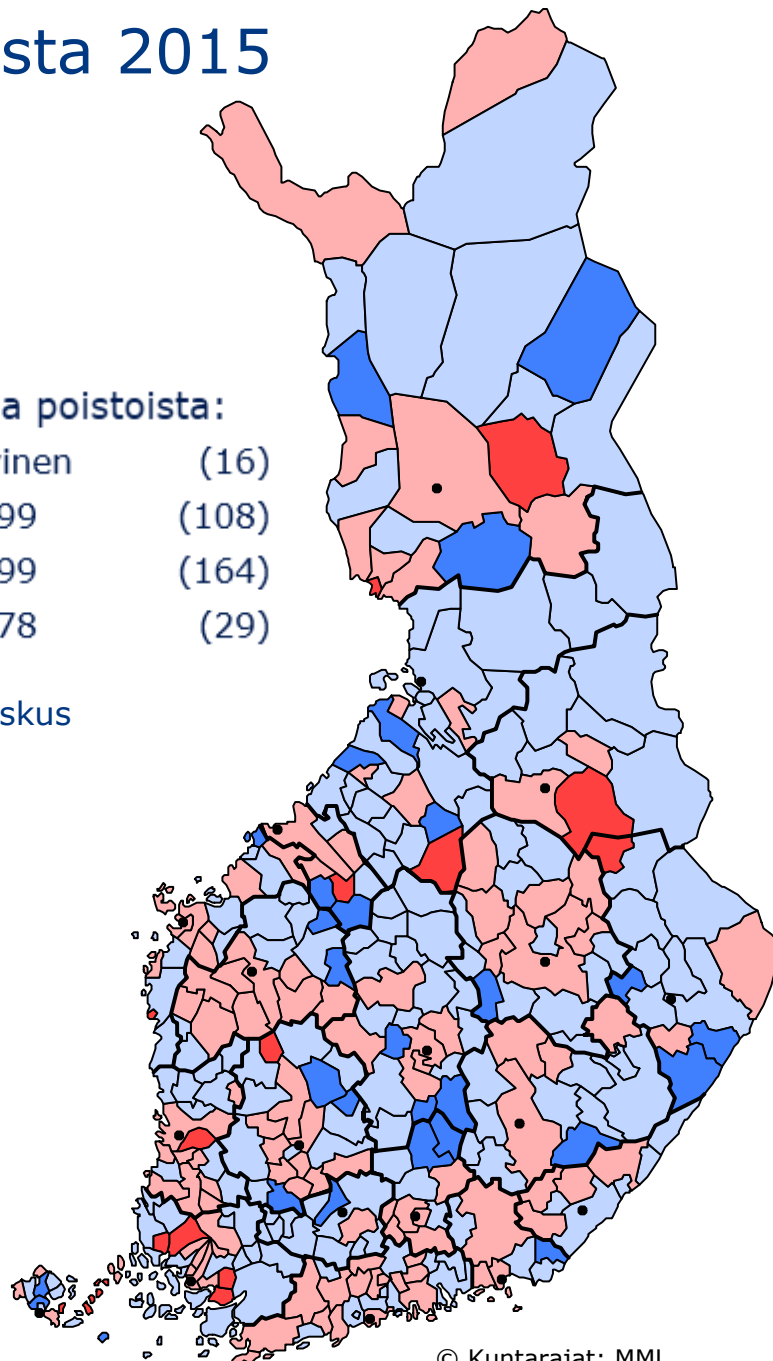
pienin:

Paimio
Vehmaa
Pyhäjärvi
Sottunga
Halsua
Valtimo
Sauvo
Sotkamo
Ulvila
Lumparland
Mynämäki
Kemi
Kihniö
Kumlinge
Kaskinen
Kemijärvi

-100 Vuosikate %:a poistoista:

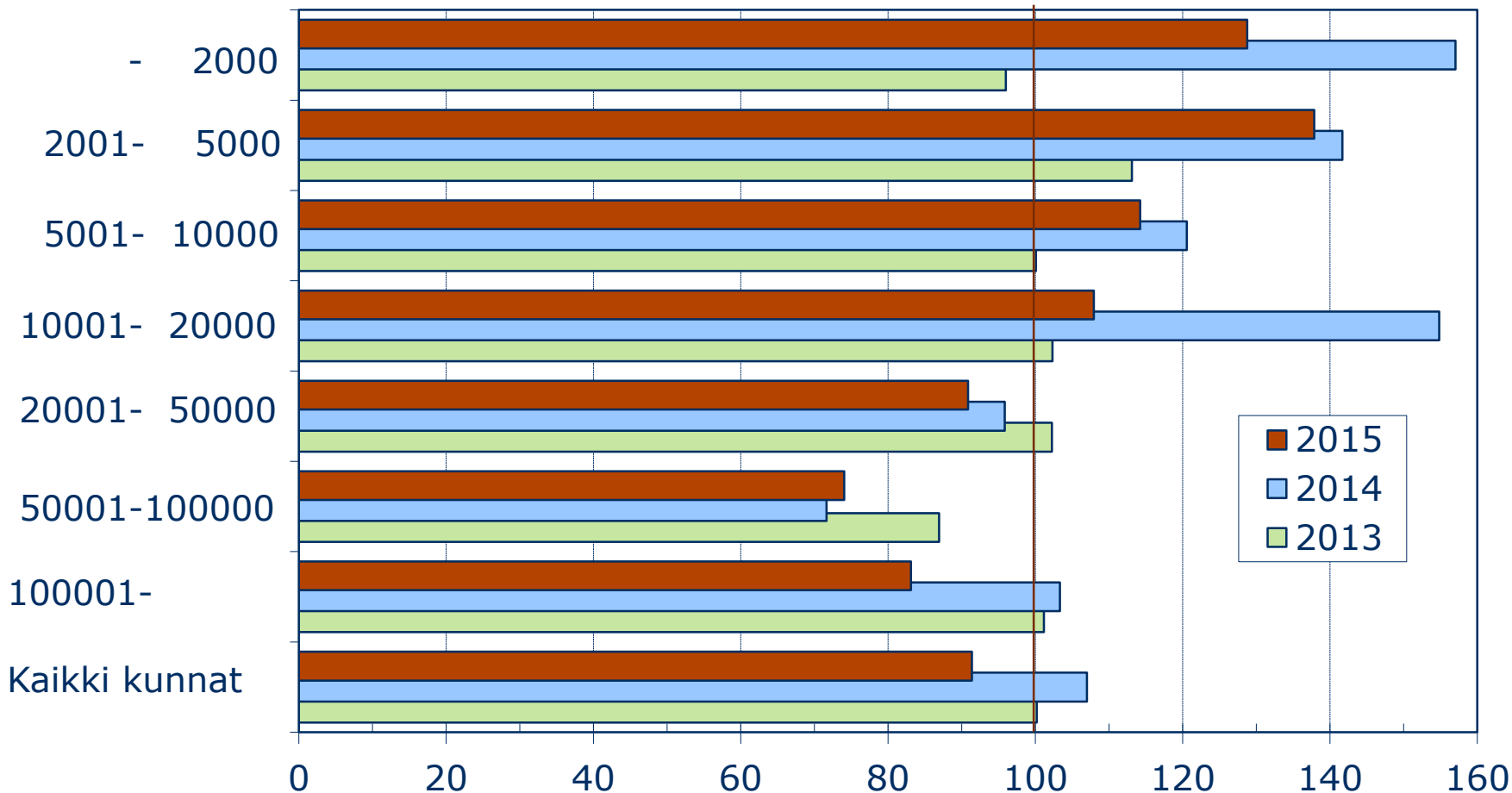
-91	Negatiivinen	(16)
-87	0 - 99	(108)
-55	100 - 199	(164)
-50	200 - 478	(29)

● Maakuntakeskus

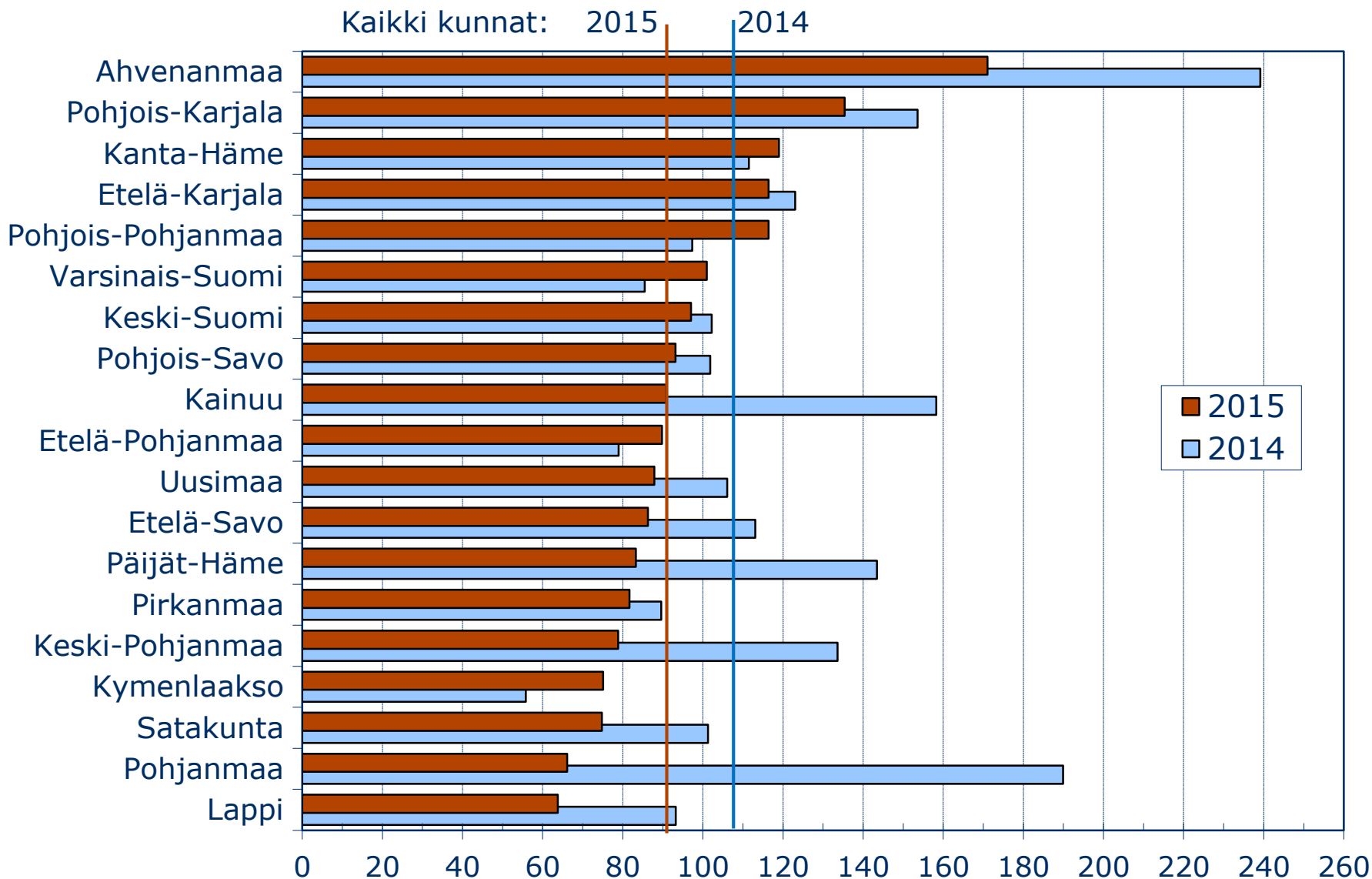
Kuntien vuosikate %:a poistoista kuntakoon mukaan 2013-2015

Kunnan asukasluku
31.12.2015

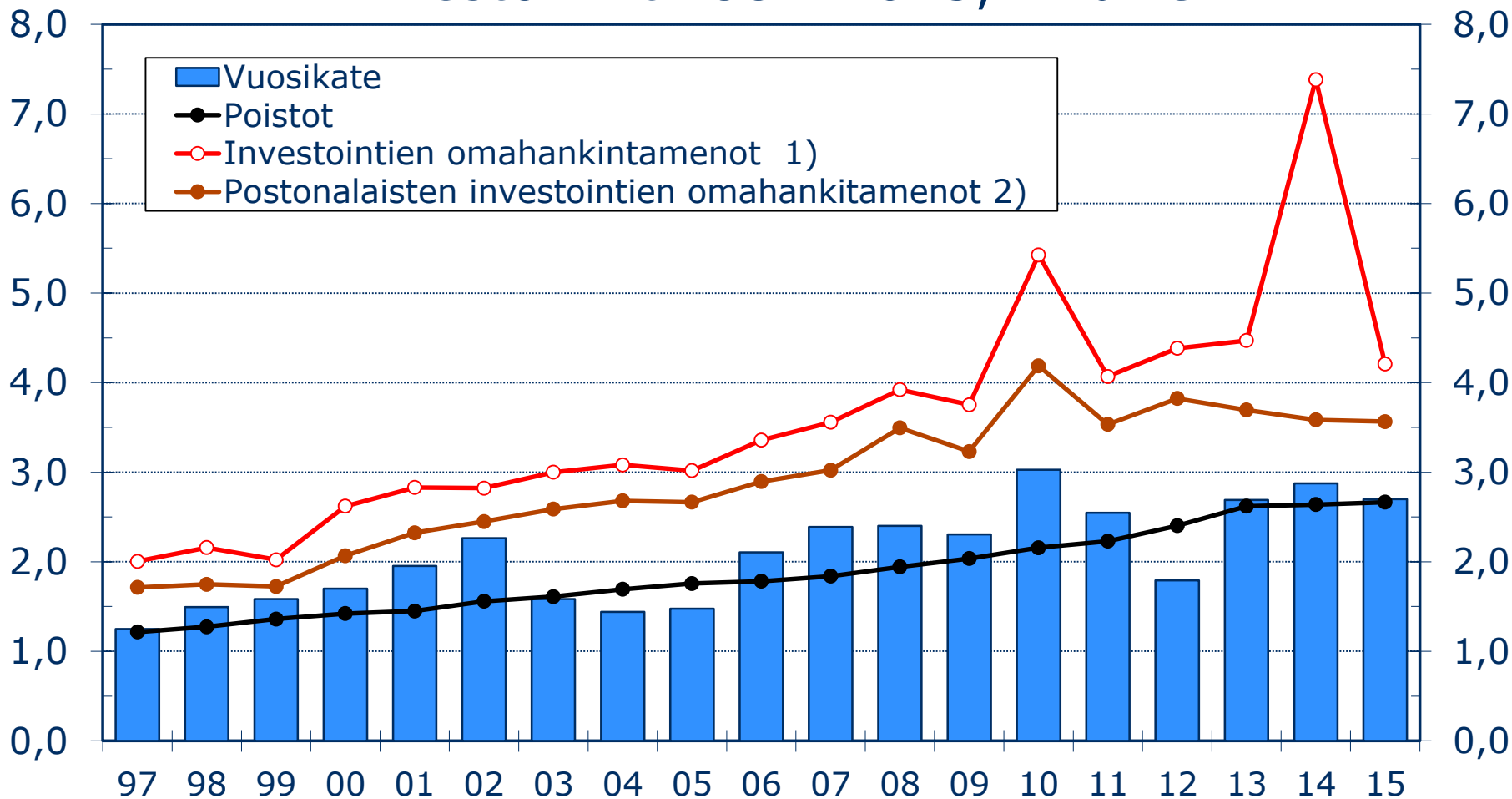

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien vuosikate %:a poistoista maakunnittain vuosina 2014-2015

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investoinnit 1997-2015, mrd. €

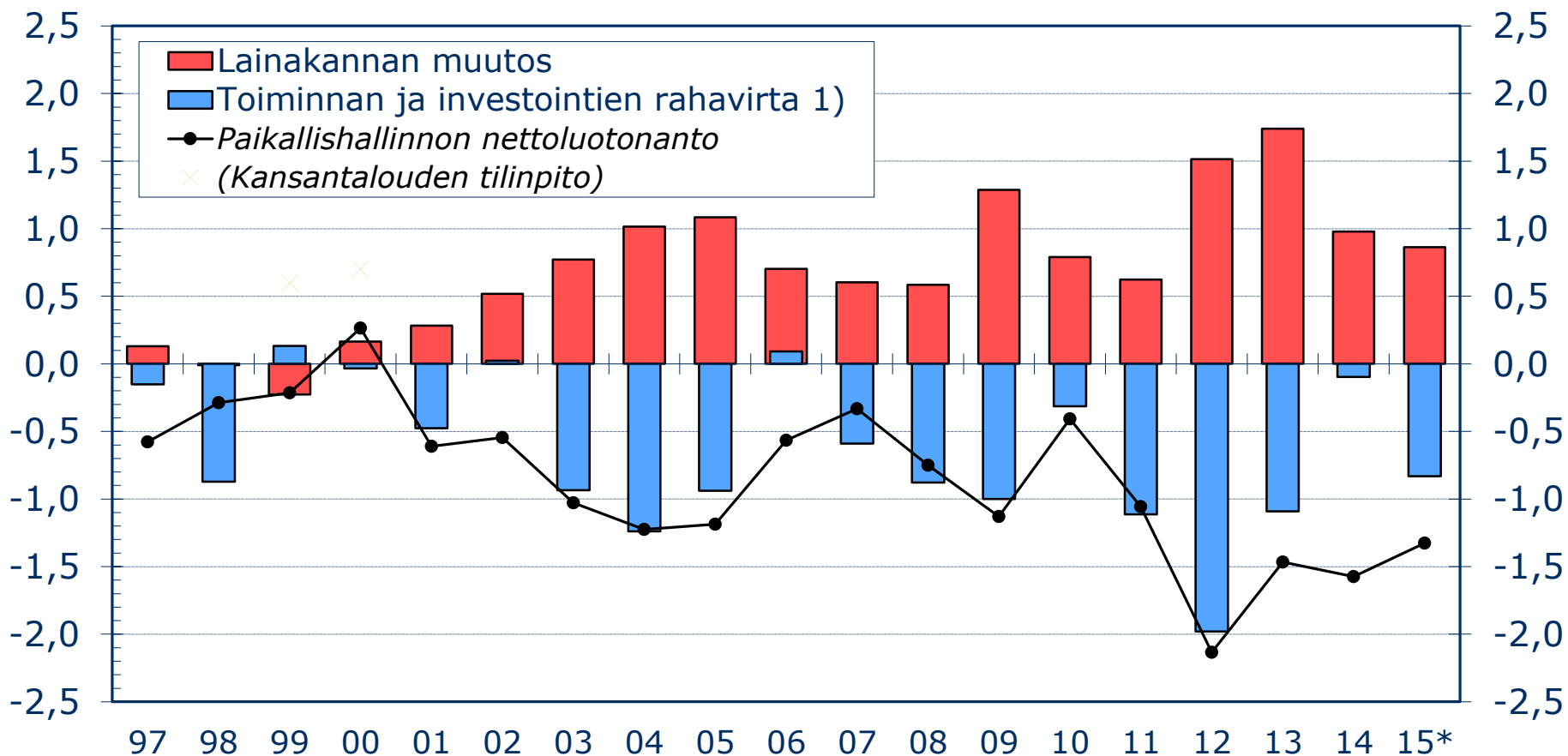

1) Investointimenot – Rahoitusosuudet investointeihin.

Vuoden 2010 luvuissa on mukana Helsingin seudun ympäristöpalvelut-kuntayhtymän perustamiseen liittyviä eriä.
Vuoden 2014 luvussa on mukana arviolta 3,1 mrd. euroa liikelaitosten yhtiöittäisiin liittyviä osakkeiden ja osuuksien hankintaa.

2) Investointimenot pl. maa- ja vesialueet sekä osakkeet ja osuudet.

Kuntasektorin toiminnan ja investointien rahavirta ja lainakannan muutos sekä paikallishallinnon nettoluotonanto 1997-2015, mrd. €

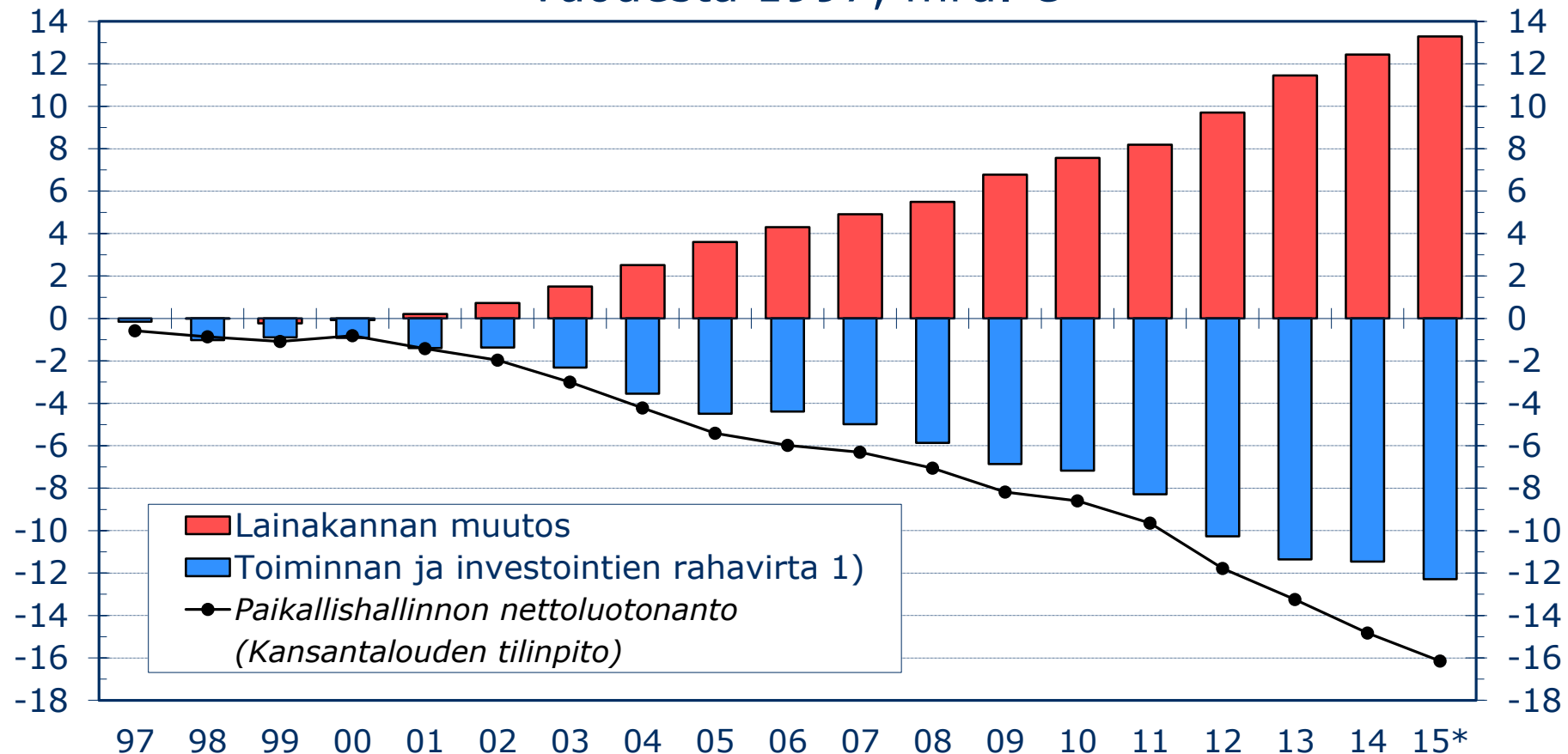
1) Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto

Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Positiivinen (yli jäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Kuntasektorin kumulatiivinen toiminnan ja investointien rahavirta ja lainakannan muutos sekä paikallishallinnon nettoluotonanto vuodesta 1997, mrd. €

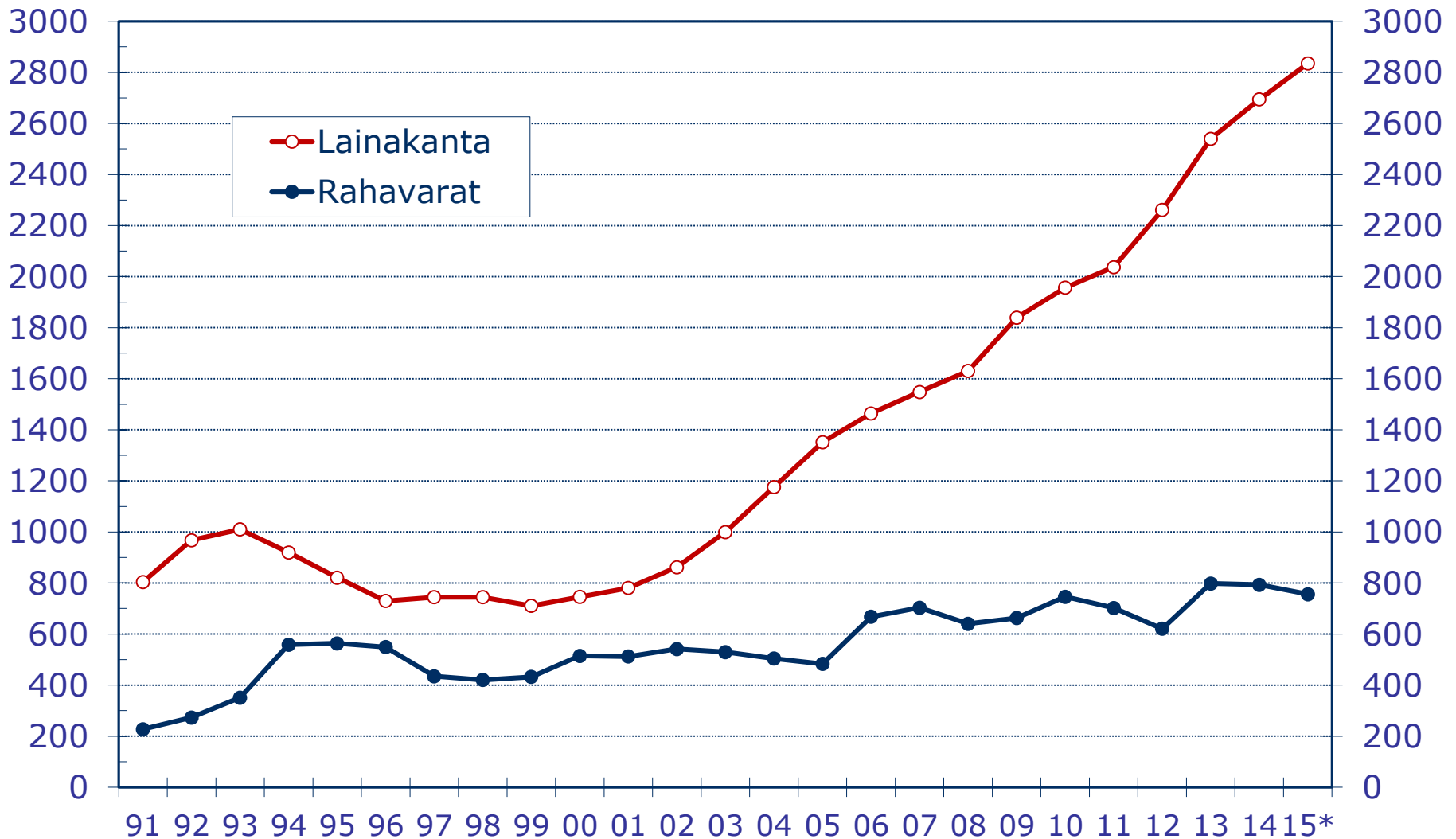
1) Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto

Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitullos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

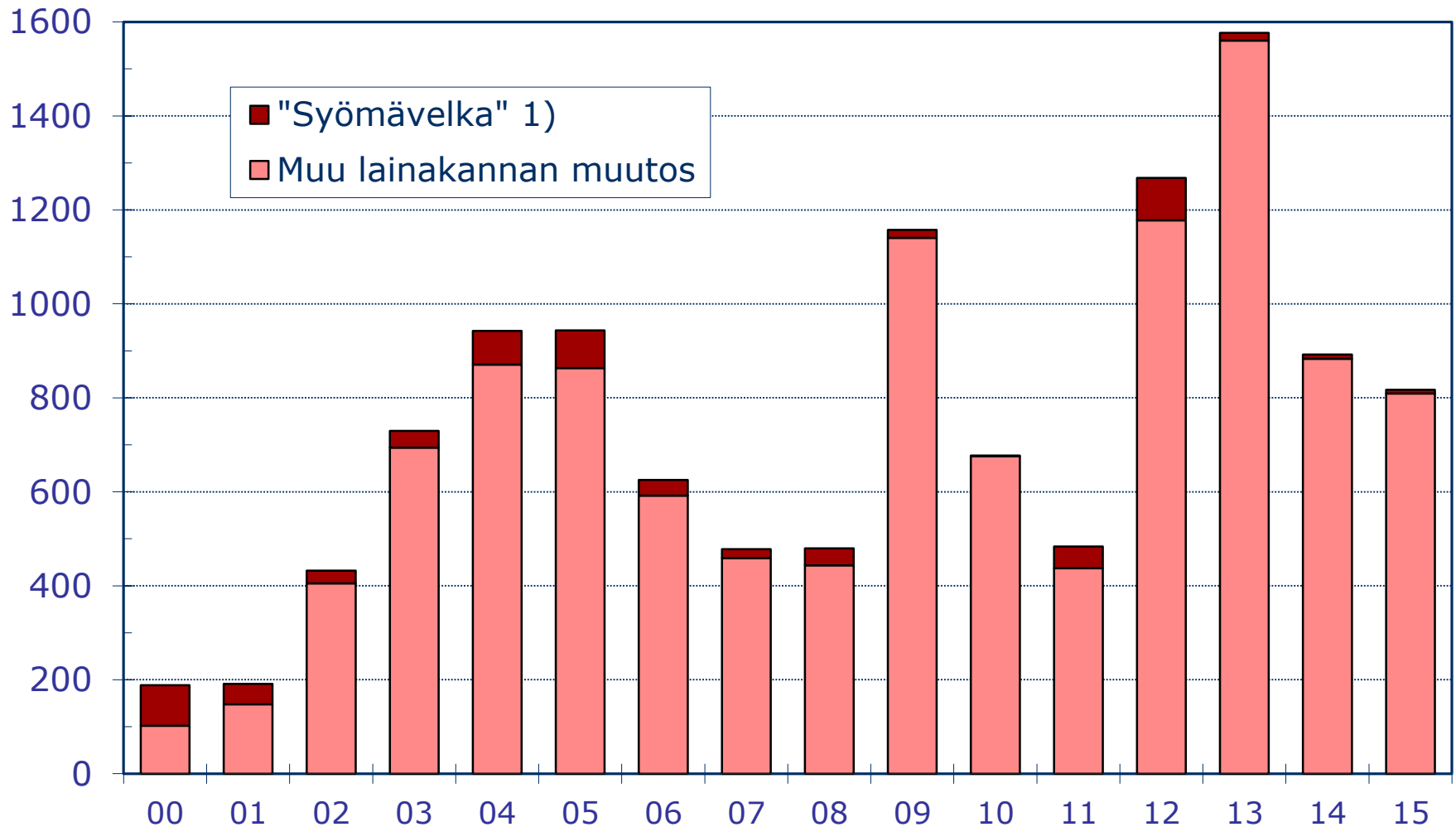
Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Kuntien lainakanta sekä rahavarat 1991-2015, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien lainakannan muutos 2000-2015, milj. €

1) Syömävelka on kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa. Vuosina 2000-2015 syömävelkaa on otettu noin 600 miljoonaa euroa, mikä on 5 % vuosien 2000-2015 lainakannan muutoksesta.

Lainakannan muutosta vuonna 2015 pienentää liikelaitosten yhtiöittämiset.

Kuntien lainakanta 31.12.2015, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

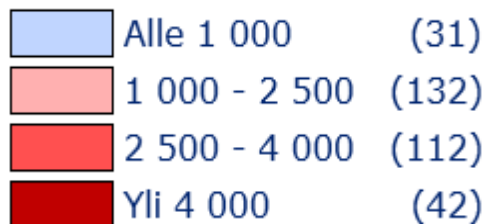
Koko maa keskimäärin 2 835 euroa/asukas

suurin:

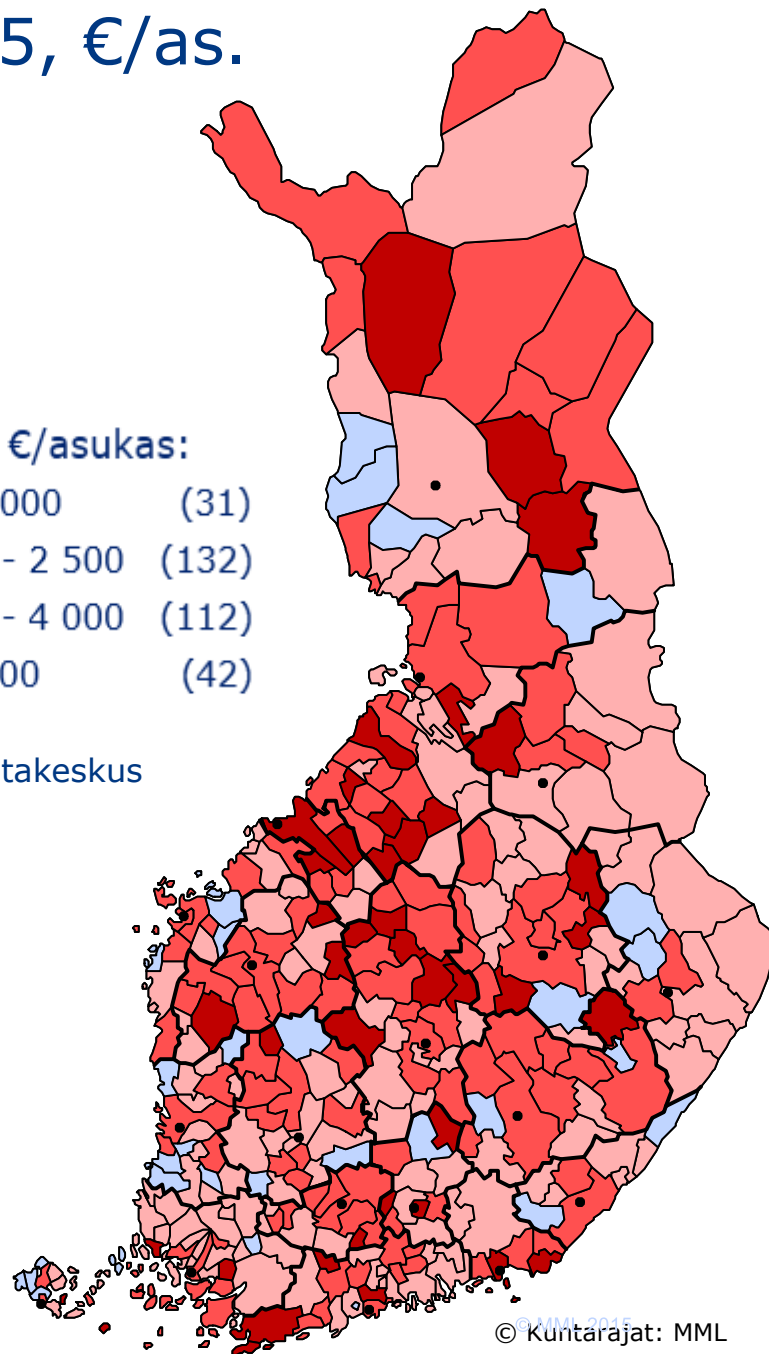
Kökar	8 800	Enonkoski	0
Hanko	7 405	Jomala	0
Kyyjärvi	7 362	Karvia	0
Reisjärvi	6 811	Kauniainen	0
Lahti	6 637	Hammarland	27
Rautavaara	6 300	Rauma	45
Kannonkoski	6 212	Koski Tl	83
Kaustinen	5 981	Sysmä	128
Karkkila	5 609	Ylitornio	149
Raahe	5 599	Hirvensalmi	306
Toholampi	5 358	Polvijärvi	371
Vantaa	5 312	Merikarvia	449
Kokkola	5 274	Taivalkoski	467
Kotka	5 178	Parikkala	526
Juankoski	5 097	Luumäki	580

pienin:

Lainakanta, €/asukas:

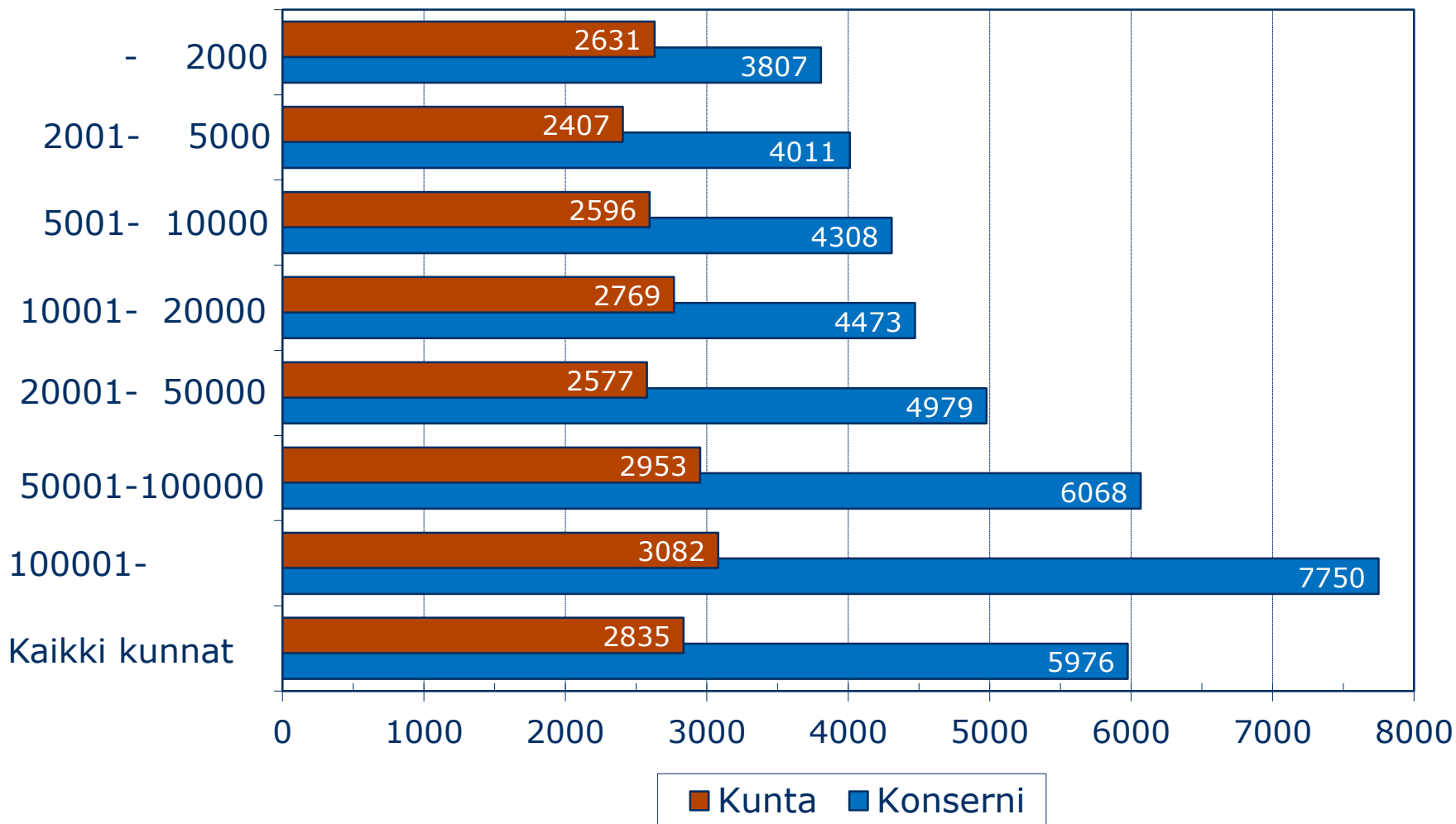

● Maakuntakeskus

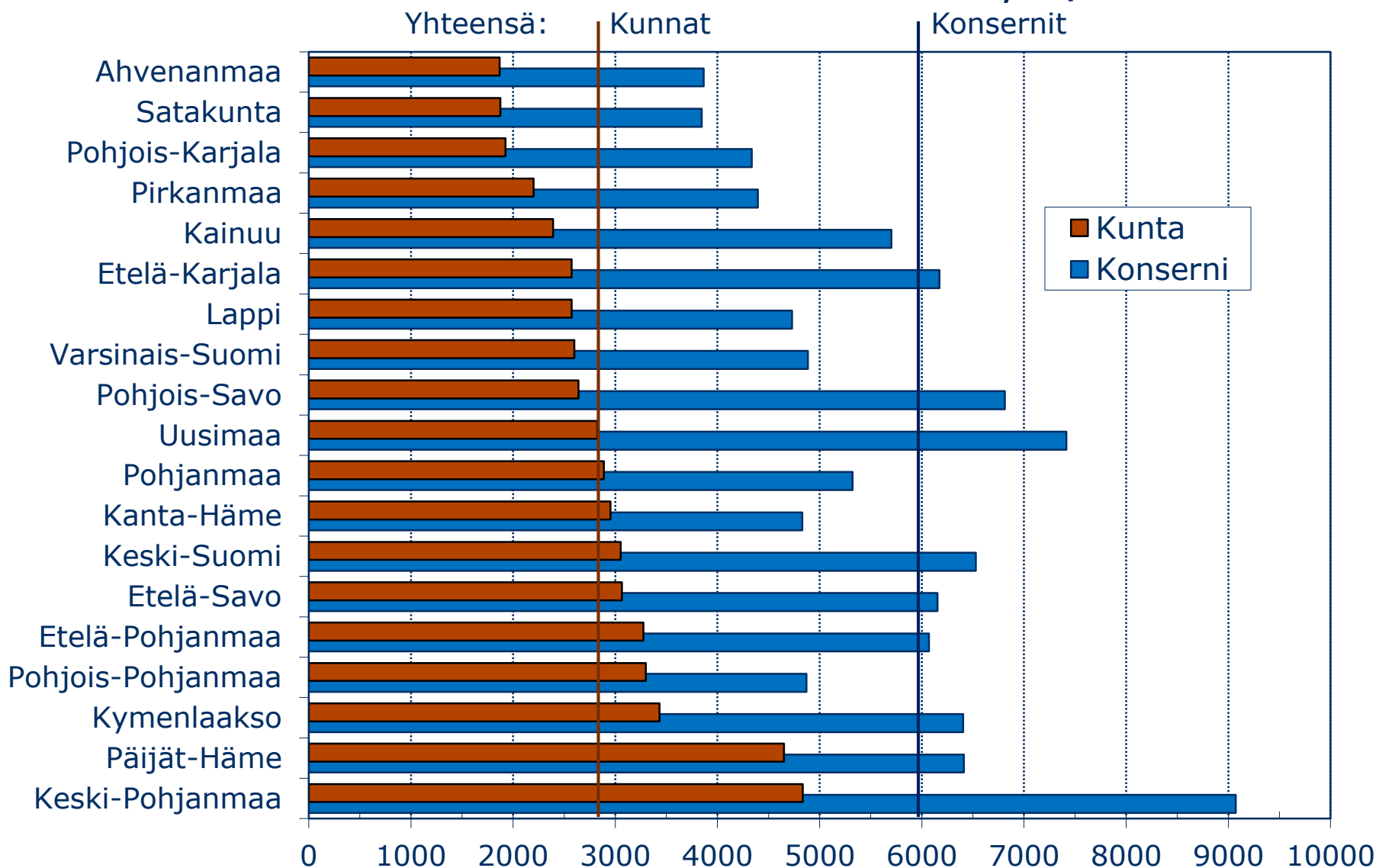

Kuntien ja kuntakonsernien lainakanta kuntakoon mukaan 31.12.2015, €/as.

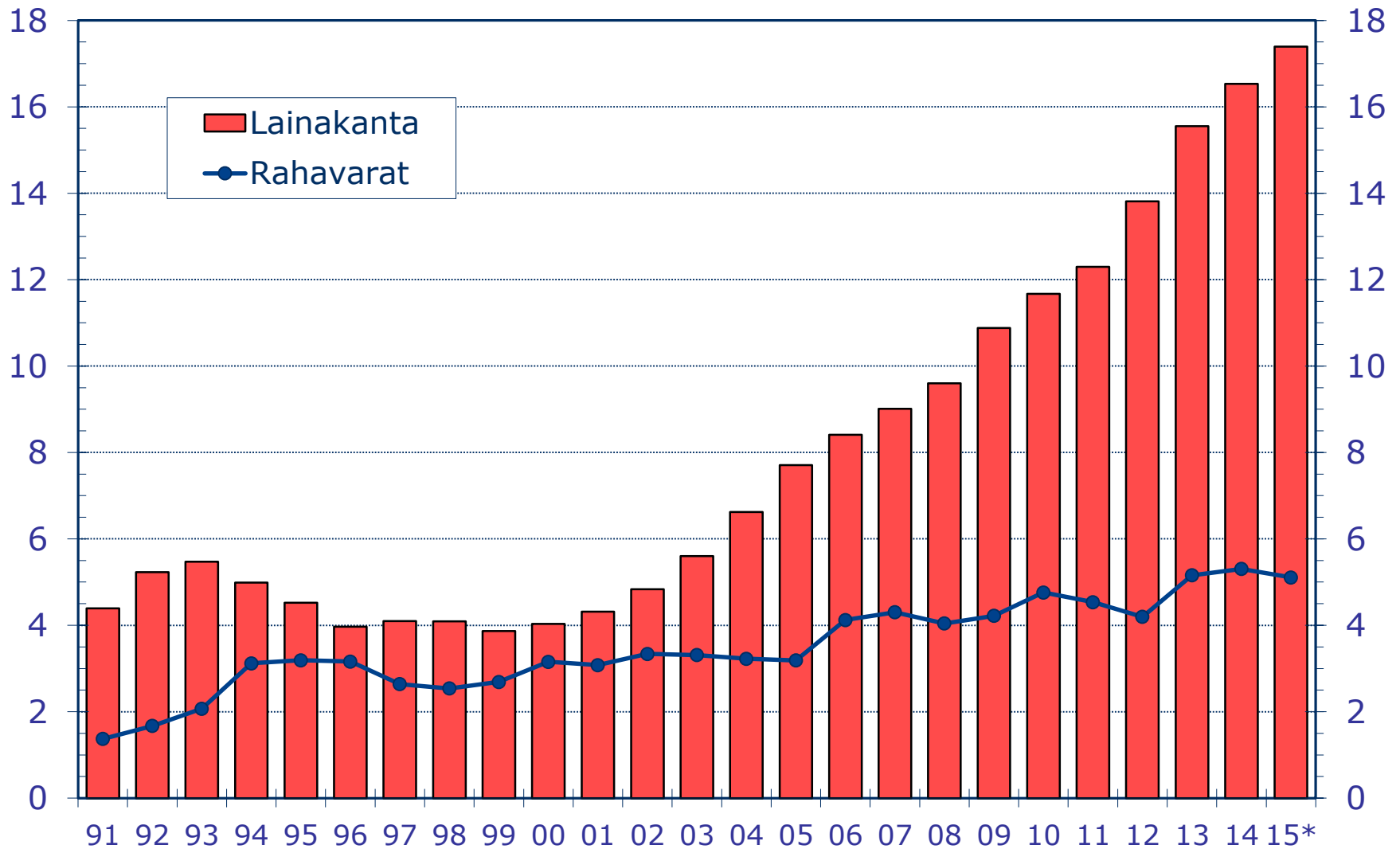
Kunnan asukasluku
31.12.2015

Kuntien ja kuntakonsernien lainakanta maakunnittain 31.12.2015, €/as.

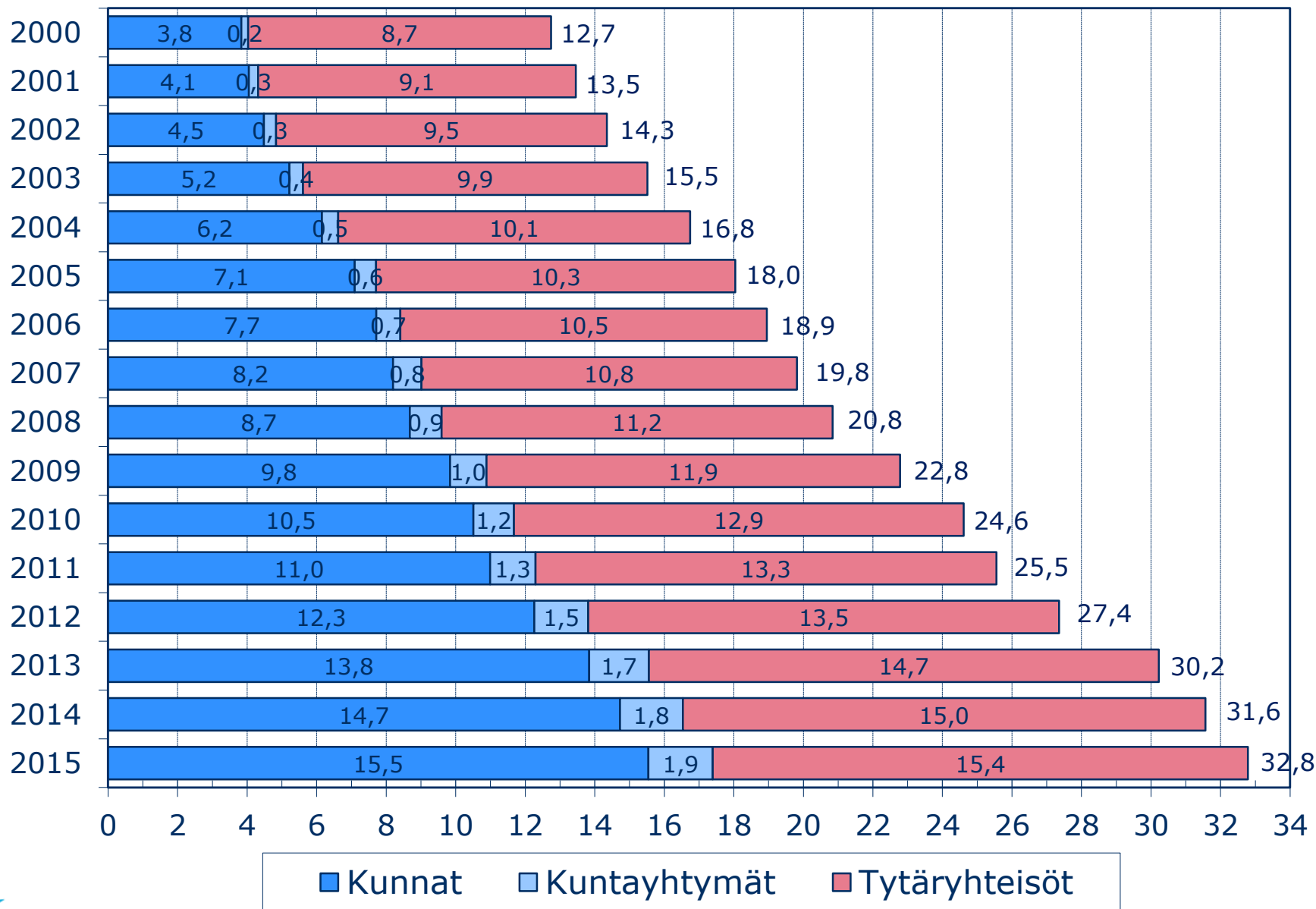

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1991-2015, mrd. €

Lähde: Tilastokeskus

Kuntakonsernien lainakanta vuosina 2000-2015, mrd. €

Kuntakonsernien lainakanta 31.12.2015, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

Koko maa keskimäärin 5 976 euroa/asukas

suurin:

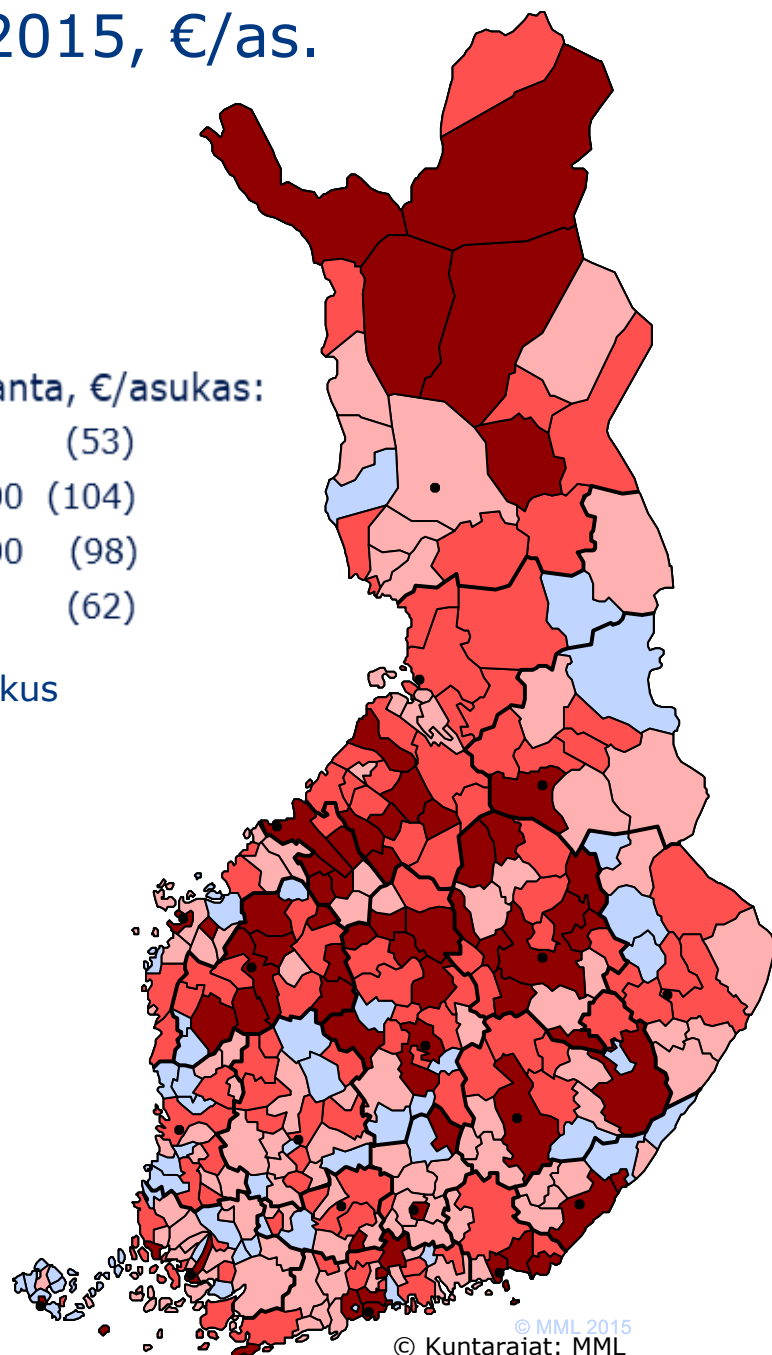
Halsua	11 127	Hammarland	27
Hartola	10 858	Jomala	376
Kotka	10 585	Brändö	630
Kittilä	10 171	Eckerö	733
Kokkola	10 155	Merikarvia	919
Raahe	10 084	Geta	932
Kyyjärvi	10 017	Parikkala	934
Espoo	10 000	Eurajoki	950
Vantaa	9 738	Koski Tl	983
Kaustinen	9 546	Enonkoski	999
Toholampi	9 309	Sysmä	1 047
Lahti	9 073	Lemland	1 065
Suonenjoki	8 972	Ylitornio	1 121
Rautavaara	8 904	Korsnäs	1 296
Kemijärvi	8 880	Föglö	1 399

pienin:

Konsernin lainakanta, €/asukas:

Alle 2 500	(53)
2 500 - 4 000	(104)
4 001 - 6 000	(98)
Yli 6 000	(62)

● Maakuntakeskus

Vihreällä merkityt luvut ovat peruskunnan lainakantoja, koska kunnalta ei ole käytettävissä konsernitilinpäätöstä.

Kuntien kertynyt yli-/alijäämä 31.12.2015, €/as.

Alijäämäisiä kuntia yhteensä 48
(Kaikki Manner-Suomessa)

Koko maa keskimäärin 1 735 euroa/asukas

suurin:

Eurajoki	11 778	Juankoski	-2 182
Föglö	10 403	Jalasjärvi	-1 605
Helsinki	7 130	Ähtäri	-992
Kannonkoski	7 098	Honkajoki	-863
Brändö	6 911	Kotka	-760
Kaskinen	6 844	Kauhajoki	-749
Hammarland	4 883	Aura	-742
Kumlinge	4 852	Vimpeli	-714
Pietarsaari	4 251	Teuva	-690
Eckerö	4 235	Säkylä	-682
Oulu	4 182	Kemijärvi	-675
Kauniainen	4 122	Luvia	-643
Karvia	4 064	Rantasalmi	-604
Kivijärvi	3 786	Jämijärvi	-559
Maarianhamina	3 779	Alavieska	-529

pienin:

Alijäämää:

yli 500 €/as. (15)

alle 500 €/as. (33)

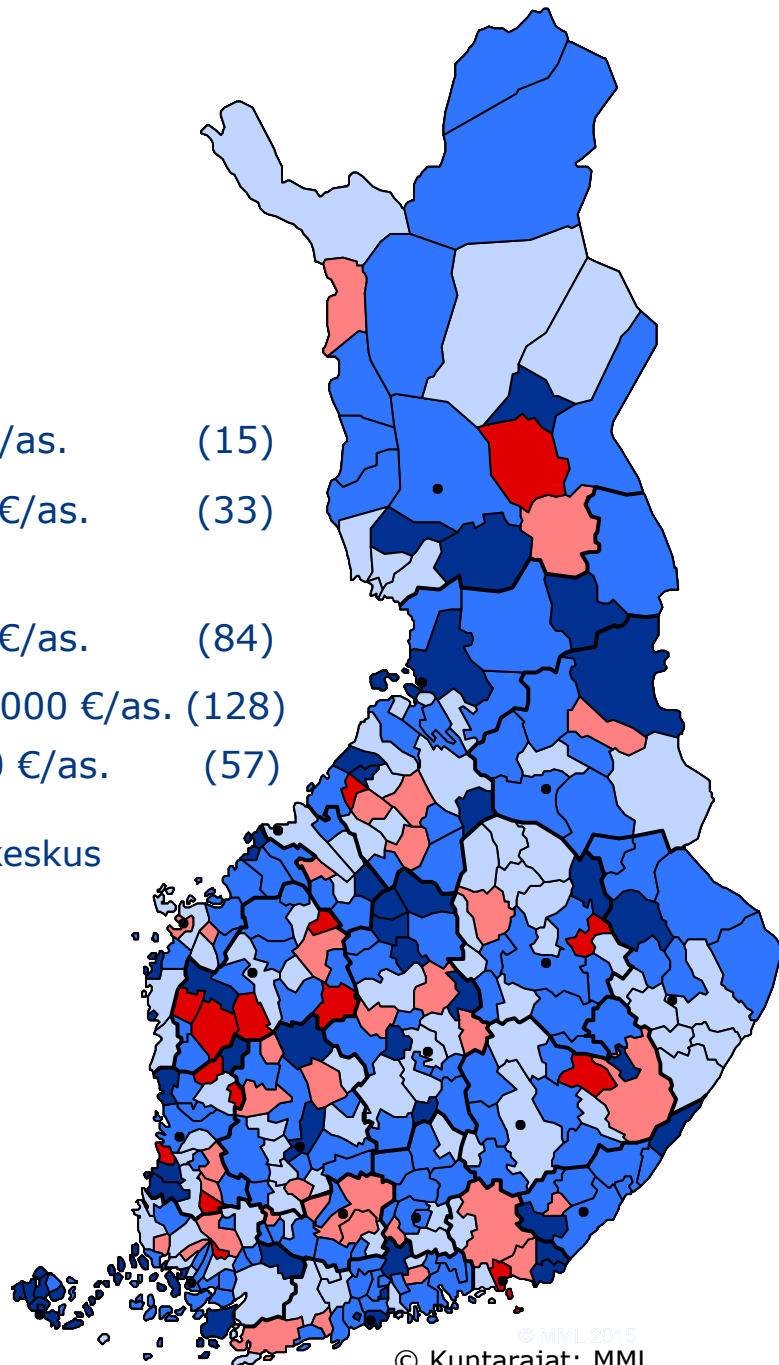
Ylijäämää:

alle 500 €/as. (84)

500 – 2 000 €/as. (128)

yli 2 000 €/as. (57)

● Maakuntakeskus

Kuntakonsernien kertynyt yli-/alijäämä 31.12.2015, €/as.

Alijäämäisiä konserneja yhteensä 47
(Kaikki Manner-Suomessa)

Koko maa keskimäärin 1 694 euroa/asukas

suurin:

Eurajoki	11 530
Föglö	10 403
Kaskinen	7 368
Kannonkoski	7 039
Brändö	6 911
Hailuoto	6 704
Karvia	5 955
Helsinki	5 666
Ranua	5 603
Kittilä	4 884
Hammarland	4 883
Kumlinge	4 852
Pietarsaari	4 423
Kerava	4 308
Pyhäjoki	4 243

pienin:

Juankoski	-2 743
Jalasjärvi	-2 370
Ähtäri	-1 794
Hanko	-1 422
Säkylä	-1 266
Utsjoki	-1 052
Hyrynsalmi	-1 049
Teuva	-1 043
Jämijärvi	-980
Rantasalmi	-968
Kärkölä	-964
Kotka	-893
Raasepori	-866
Köyliö	-860
Honkajoki	-849

Alijäämää:

yli 500 €/as. (20)

alle 500 €/as. (27)

Ylijäämää:

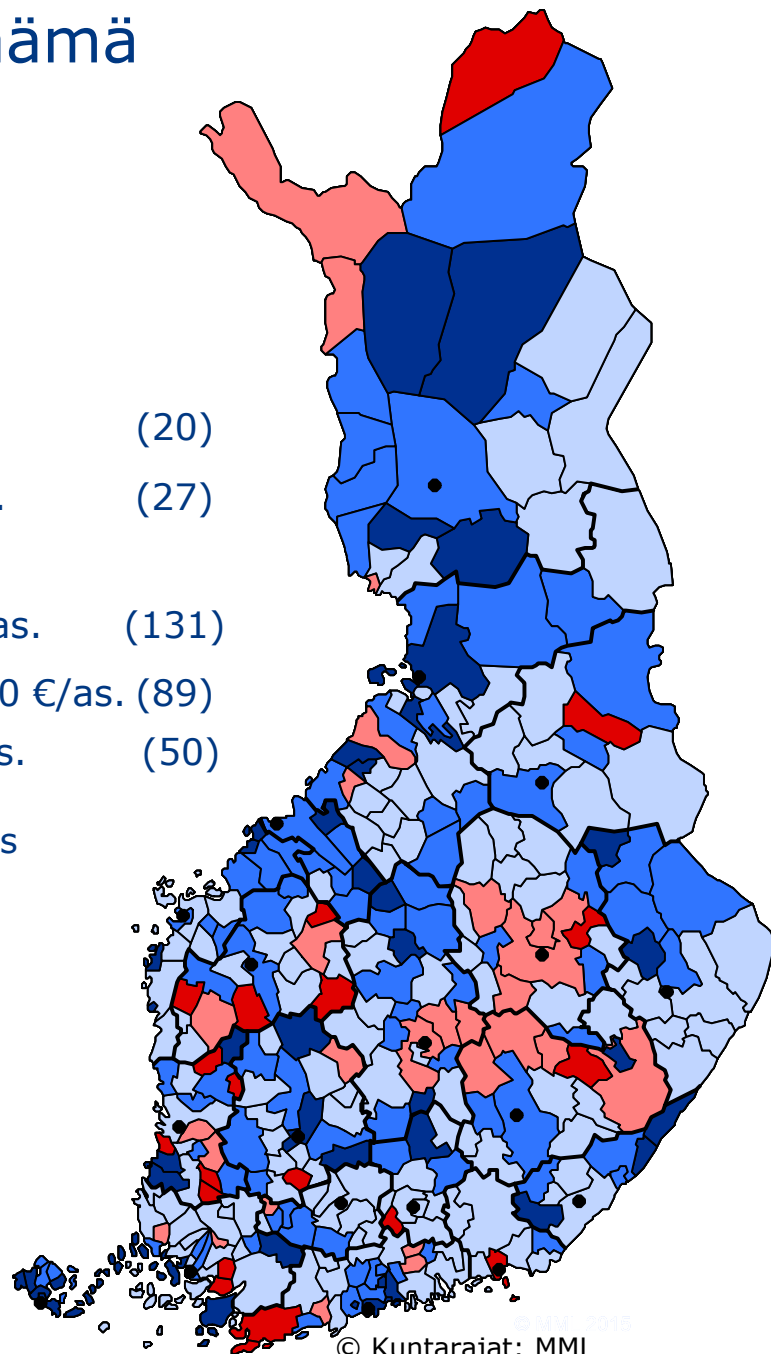
alle 1 000 €/as. (131)

1 000 – 2 500 €/as. (89)

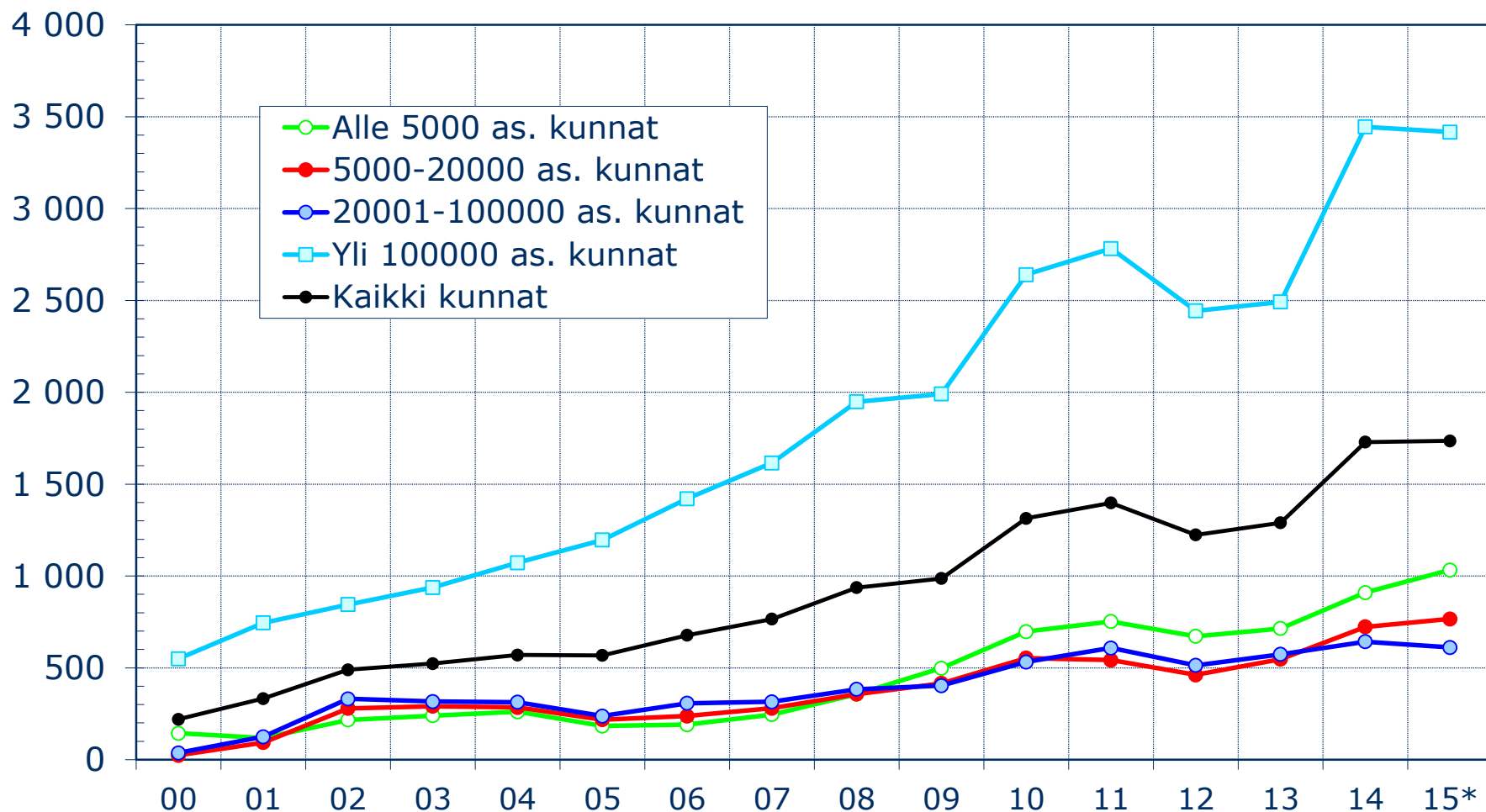
yli 2 500 €/as. (50)

● Maakuntakeskus

Vihreällä merkityt luvut ovat peruskunnan ylijäämiä,
koska kunnalta ei ole käytettävissä konsernitilinpäätöstä.

Kuntien kertynyt yli-/alijäämä 2000-2015, €/as. Kuntakoon mukaan

Lähde: Tilastokeskus

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely

Arviointimenettely tulee käynnistää, jos

- Viimeisen tilinpäätöksen alijäämä > 1000 €/as. ja edellisen tilinpäätöksen > 500 €/as.

2 kuntaa täytti vuosina 2014/15 alijäämäehdon:

- Jalasjärvi (kuntaliitos 2016)

- Juankoski (valtuusto tehnyt päätöksen kuntaliitoksesta 2017)

- tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan:

1. Vuosikate negatiivinen (ilman harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta) **ja**
2. Tuloveroprosentti vähintään 0,5 %-yksikköä korkeampi kuin koko maan painotettu keskimääräinen veroprosentti
(raja-arvot vuosina 2014 ja 2015 20,25 % ja 20,50 %) **ja**
3. Lainamäärä /asukas ylittää maan keskiarvon vähintään 50 %:lla
(raja-arvot vuosina 2014 ja 2015 4 045 €/as. ja 4 261 €/as.) **ja**
4. Taseessa on kertynyt alijäämää **ja**
5. Omavaraisuusaste < 50 % **ja**
6. Suhteellinen velkaantuneisuus > 50 %

Mikään kunta ei täyttänyt vuosina 2014/15 kaikkia ehtoja

Vuonna 2016 ei uusia kuntia arviointimenettelyn piiriin

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelma vuosina 2013-2015, mrd. €

Tuloslaskelman erä	2013	2014	2015
Toimintatuotot	11,90	11,78	9,19
Toimintakulut	-38,35	-38,45	-36,75
Toimintakate	-26,45	-26,67	-27,56
Verotulot	20,64	21,18	21,77
Valtionosuudet	8,29	8,20	8,23
Rahoituserät, netto	0,21	0,17	0,26
Vuosikate	2,69	2,88	2,70
Poistot ja arvonalentumiset	-2,62	-2,64	-2,66
Satunnaiserät, netto	0,37	1,92	0,33
Tilikauden tulos	0,44	2,16	0,37
muutos-%:			
Toimintatuotot	2,3	-1,0	
Toimintakulut	2,4	0,3	
Verotulot	6,8	2,6	2,8
Valtionosuudet	2,7	-1,1	0,5

Tilastouudistuksen sekä kunnallisten liikelaitosten ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittämisen johdosta vuosi 2015 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien vuosien kanssa.

Vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämiset paransivat tilikauden tulosta arviolta **noin 1,7 miljardia euroa**.

Kuntien ja kuntayhtymien rahoituslaskelma vuosina 2013-2015, mrd. €

Rahoituslaskelman erä	2013	2014	2015
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	2,69	2,88	2,70
Satunnaiset erät, netto	0,37	1,92	0,33
Tulorahoituksen korjauserät	-0,62	-2,56	-0,61
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-4,70	-7,62	-4,42
Rahoitusosuudet investointeihin	0,23	0,24	0,21
Investointihyödykkeiden luovutustulot	0,95	5,05	0,95
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1,09	-0,10	-0,83
Rahoituksen rahavirta			
Antolainojen muutokset	0,13	-1,05	-0,24
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3,02	2,74	2,51
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1,65	-1,93	-1,97
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,39	0,15	0,31
Muut muutokset	0,20	0,34	0,06
Rahavarojen muutos	1,00	0,15	-0,16
Rahavarat 31.12.	5,16	5,30	5,11
Lainakanta 31.12.	15,55	16,53	17,40

Vuonna 2014 rahoituslaskelman erissä on mukana kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisen vaikutukset

Kuntakonsernien tulos- ja rahoituslaskelma vuonna 2015, mrd. €

Eri kuntakonsernien välisiä keskinäisiä eriä ei ole eliminoitu

Tuloslaskelman erä	2015 mrd. €
Toimintatuotot	23,55
Toimintakulut	-49,98
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta (tappiosta)	0,06
TOIMINTAKATE	-26,37
Verotulot	21,69
Valtionosuudet	9,46
Rahoituserät, netto	-0,30
VUOSIKATE	4,47
Poistot ja arvonalentumiset	-3,83
Satunnaiset erät, netto	0,13
TILIKAUDEN TULOS	0,77
Tilinpäätössiirrot	-0,07
Vähemmistöosuudet	-0,03
TILIKAUDEN YIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	0,68

Rahoituslaskelman erä	2015 mrd. €
Toiminnan rahavirta	
Vuosikate	4,47
Satunnaiset erät, netto	0,13
Tulorahoituksen korjauserät	-0,48
Investointien rahavirta	
Investointimenot	-6,52
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,23
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,90
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-1,27
Rahoituksen rahavirta	
Antolainauksen muutokset	0,01
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4,08
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,77
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,02
Muut muutokset	0,12
Rahoituksen rahavirta, netto	1,44
Rahavarojen muutos	0,17
RAHAVARAT 31.12.	6,61
LAINAKANTA 31.12.	32,79